

Др Вишња Ранђеловић,
доценткиња

УДК: 502.14:340(4-672EU)
DOI: 10.46793/UPSSX.369R

ИЗАЗОВИ У ДЕФИНИСАЊУ ЕКОЦИДА У ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ*

Резиме

Последњих година су на међународном нивоу све израженија залагања за одређивање појма екоцида и његово прописивање као међународног кривичног дела у Статуту сталног Међународног кривичног суда. Не само да је стручна јавност подељена у погледу тога да ли екоцид треба да буде кривично дело у надлежности Међународног кривичног суда, у ком смислу се износе бројни аргументи за и против, већ постоје и бројни изазови у одређивању појма екоцида. Како на нивоу Европске уније, али и изван ње, постоје спорадични примери националних држава које су изразиле намеру да инкриминишу екоцид унутар својих националних законодавстава, циљ рада јесте да се укаже на различите приступе одређивању појма екоцида и начине на које национална законодавства приступају овој проблематици, ради будуће хармонизације права држава Европске уније по овом питању.

Кључне речи: екоцид, животна средина, кривичноправна заштита.

1. Увод

Са развојем зелене перспективе у криминологији се повећавају видљивост и свест о кривичним делима која се састоје у уништењу или оштећењу животне средине¹, а која доводе до загађења воде, ваздуха или земљишта, или могу

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније“, који се финансира из средстава Факултета.

¹ Иако се у домаћој и иностраној литератури могу пронаћи бројне дефиниције животне средине, у раду ћемо поћи од дефиниције садржане у Закону о заштити животне средине према којој животна средина представља "скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот". Закон о заштити животне средине, Сл. гласник РС, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011- одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон.

имати негативних последица по биљни и животињски свет. И док се на националним нивоима, али и на међународном нивоу, предузимају значајни кораци у циљу унапређења кривичноправне заштите животне средине, поготово имајући у виду да њено уништење или оштећење може имати вишегенерацијске и међународне импликације, у новије време се све више указује и на учестала уништења/оштећења животне средине током оружаних сукоба. Из тог разлога се све чешће говори о важности кривичног гоњења за кривична дела која су против животне средине учињена током оружаних сукоба, имајући у виду и све чешће искоришћавање и уништавање животне средине током оружаних сукоба, које се више не може посматрати као „колатерална штета“ и као успутна последица рата и ратних активности.

Из ових разлога на међународном нивоу је видљива тенденција успостављања надлежности Међународног кривичног суда (у даљем тексту: Римски суд, МКС) и над међународним кривичним делима против животне средине, пре свега додавањем „екоцида“ као петог кривичног дела против човечности. Ипак, и међународно кривично право и међународно право животне средине су гране права у развоју, а њихова међусобна повезаност и евентуална испреплетаност још увек није довољно истражена, иако многи сматрају да постоји простор за њихов заједнички усмерен развој.² Отвара се питање шта представља екоцид и да ли постоји општеприхваћено одређење појма екоцида, па је у том смислу циљ рада да прикаже проблематику одређивања појма екоцида, укаже на различите постојеће дефиниције екоцида, како би се створила слика о томе која понашања ово кривично дело обухвата.

Како постоје и иницијативе на нивоу појединих држава чланица Европске уније да пропишу кривично дело екоцида унутар својих националних законодавстава, циљ рада јесте и да се прикаже на који начин предметне државе то настоје да учине, у смислу одређивања законског описа екоцида, као и одређивања његовог места у националном законодавству, имајући у виду да се може прописати унутар основног или споредног кривичног законодавства.

2. Појам екоцида

Сматра се да је термин „екоцид“ први пут употребљен још далеке 1970. године, након рата у Вијетнаму, када је професор Артур Галстон на Конференцији о рату и националној одговорности у Вашингтону предложио усвајање новог међународног уговора којим би се забранио екоцид.³ Реч екоцид је скована од грчке речи „*oikos*“, што значи кућа, дом, и латинске речи

² Megret, F., *The Problem of an International Criminal Law of the Environment*, Columbia Journal of Environmental Law, vol. 36, no. 2/2011, стр. 201, 203.

³ Higgs, P., Short, D., South, N., *Protecting the planet: a proposal for a law of ecocide*, Crime, Law and Social Change, vol. 59, no. 3/2013, стр. 256.

„*caedere*“, што значи убити, уништити.⁴ У то време није постојала одређена дефиниција екоцида, али су се под екоцидом подразумевале „различите мере пустошења или разарања којима је заједничко што имају за циљ оштећење или уништење екологије неког географског подручја на штету људског живота, животињског или биљног живота“.⁵

Након тога, видљиви су напори у литератури да се одреди значење новоскованог појма екоцида. Тако се екоцид дефинише као „намерно или немарно кршење основних државних и људских права, које испуњава следеће критеријуме: 1. постоји озбиљна и опсежна или трајна еколошка штета; 2. постоје међународне последице; 3. проузроковање опустошења“.⁶ У сличном значењу неки аутори користе термин „геоцид“, како би се у међународном праву пронашао начин да се сачува и одржи право на здраву животну средину.⁷ Бавећи се последицама које је рат у бившој Југославији 90-их година прошлог века имао по животну средину и природно окружење, у литератури се може пронаћи и следећа дефиниција екоцида: „Екоцид представља човјеково намјерно или ненамјерно загађивање и/или уништавање земаљског околиша, при чему су обухваћене, без разлике, различите биоценозе, а с њима и човјек уз све датости које су људи створили својим радом“.⁸ Ипак, наведене дефиниције су дескриптивне, недовољно прецизне да би се једноставно пренеле на ниво кривичног права и прихватиле као законски опис кривичног дела екоцида, а имајући у виду, пре свега, један сегмент начела законитости – *lex certa*.

У периоду пре, као и током израде нацрта Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида⁹ је било говора о укључивању екоцида као једне радње извршења геноцида, с обзиром на то да екоцид често може довести до културне штете и деструкције. Требало га је схватити и као директни екоцид, као што је, на пример, уништавање територије, и као индиректни екоцид, којим

⁴ Mehta, S., Merz, P., *Ecocide – a new crime against peace?*, Environmental Law Review, vol. 17, no. 1/2015., стр. 4.

⁵ Fried, J.H.E., *War by Ecocide*, In: Bulletin of Peace Proposals (T. Marek, ed.), vol. 1, Universitetsforlaget, Oslo, Bergen, Tromsø, 1973, наведено према: Gauger, A. et al., *Ecocide is the missing 5th Crime Against Peace*, The Ecocide Project, Human Rights Consortium, School of Advanced Study, University of London, 2012, стр. 2.

⁶ Gray, M. A., *The international crime of ecocide*, California Western International Law Journal, no. 26/1996, стр. 216.

⁷ Berat, T., *Defending the right to a healthy environment: towards the crime of geocide in international law*, Boston University International Law Journal, no. 11/1993, стр. 342-343.

⁸ Маргинис, М., Секулић, Б., Желимир Ловрић, А., *Екоцид над Хрватском*, Социјална екологија: часопис за еколошку мисао и социолошки истраживања околине, вол. 1, бр. 2/1992, стр. 160.

⁹ United Nations General Assembly, *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, Adopted by Resolution 260 (III) A of the U.N. General Assembly on 9 December 1948, Entry into force: 12 January 1951; Конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида, Службени весник Президијума народне скупштине ФНРЈ, бр. 2/50.

се подрива начин живота.¹⁰ Међутим, и поред аргументованих залагања, ни екоцид ни културолошки геноцид нису ушли у завршни текст Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида.

Ипак, у годинама након усвајања Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида, као део плана евалуације њене примене, припремљен је и нацрт Међународне конвенције о злочину екоцида. Иако је истакнуто да живимо у време еколошког колапса, током кога људи свесно и несвесно наносе непоправљиву штету природном окружењу, и у миру и током рата, у нацрту Конвенције о екоциду акценат је, оправдано, стављен на екоцид као кривично дело које се може учинити само са намером и само у периоду рата.¹¹ Предложена је и следећа дефиниција екоцида: „Било које ометање природног окружења или животне средине у којој живи етничка група, представља, у суштини, врсту етничког геноцида, јер такво ометање може спречити људе на које се односи да следе свој традиционални начин живота“.¹² Нацрт Конвенције о екоциду, међутим, никада није ни стављен на гласање.

У годинама које су претходиле усвајању Римског статута је било много говора о укључивању екоцида у надлежност сталног Међународног кривичног суда, али коначна верзија Статута садржи само скромну одредбу о кривичним делима против животне средине као радњи ратних злочина. Као један од разлога за непрописивање екоцида као међународног кривичног дела у Римском статуту, помиње се велики значај нуклеарног оружја, чега су били свесни они који су гласали за усвајање коначног текста Статута,¹³ па иако је у дугом временском периоду (1972-1996) постојала идеја да кривично дело екоцида буде прописано у Римском статуту, у коначној верзији текста Статута се екоцид не помиње.¹⁴

Међу онима који се залажу за прописивање екоцида као новог међународног кривичног дела у Римском статуту, било је и предлагања амандмана на овај Статут у том смеру, уз предлог да се екоцид дефинише као „обимна штета, уништење или губитак екосистема одређене територије, било услед људског деловања или услед других узрока, које је таквих размера да је озбиљно умањило мирно уживање од стране становника те територије“.¹⁵ Предлагањем овакве дефиниције појма екоцида, прави се разлика између две

¹⁰ Higgin, P., Short, D., South, N., *нав. дело*, стр. 258.

¹¹ *Исто*, стр. 259.

¹² United Nations, Economic and Social Council, Commission on Human Rights, Sub-Commission on The Prevention of Discrimination and Protection of Minorities, *Study of the Question of the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, prepared by Mr. Nicodeme Ruhashyankiko, E/CN.4/Sub.2/416, 4 July 1978, стр. 130.

¹³ Mehta, S., Merz, P., *нав. дело*, стр. 4.

¹⁴ Higgin, P., Short, D., South, N., *нав. дело*, стр. 258.

¹⁵ Polly, H., *Eradicating ecocide: laws and governance to prevent the destruction of our planet*, Shephard-Walwyn, London, 2010.

врсте екоцида, једног који је узрокован људским деловањем, и другог који је последица природних дешавања.¹⁶

Увиђајући размере вршења кривичних дела против животне средине на међународном нивоу, 2020. године основан је тим од 12 реномираних правника из целог света са богатим знањем и искуством у области кривичног права, права животне средине и права климатских промена (тзв. Екоцидни панел, енг. *Ecocide Panel*), који се у оквиру Фондације „Стоп екоциду“ залажу за одређивање практичне и ефикасне дефиниције екоцида, која би могла да буде инкорпорирана у Статут МКС.¹⁷ У том смислу, предложени су одређени амандмани на постојећи текст Статута. Тако, у оквиру чл. 5. Статута, у коме су набројана кривична дела над којима МКС има надлежност, треба додати као пето кривично дело – кривично дело екоцида. Следећи амандман се односи на додатак новог члана 8. тер, којим би се прописало кривично дело екоцида на следећи начин: „У смислу овог Статута, „екоцид“ значи незаконита или безобзирна дела почињена са знањем да постоји велика вероватноћа да ће доћи до озбиљних и широко распрострањених или дугорочних оштећења животне средине узрокованих тим радњама“. За потребе овако одређеног кривичног дела екоцида, дато је и појашњење појмова: „безобзирно“ значи уз безобзирно занемаривање штете која би очигледно била превелика у односу на очекиване друштвене и економске користи; „озбиљно“ значи оштећење које укључује веома озбиљне штетне промене, сметње или оштећења по било који елемент животне средине, укључујући тешке утицаје на људски живот или природне, културне или економске ресурсе; „широко распрострањено“ значи оштећење које се протеже изван ограниченог географског подручја, прелази државне границе, или утиче на читав екосистем или врсте или велики број људских бића; „дуготрајно“ значи оштећење које је неповратно или које се не може поправити путем природног опоравка у разумном року; „окружење (животна средина)“ означава земљу, њену биосферу, криосферу, литосферу, хидросферу и атмосферу, као и свемир.¹⁸

Иако се може рећи да дефиниција екоцида коју је предложио Екоцидни панел представља прихватљивију дефиницију посматрано са аспекта кривичног права и *lex certa* сегмента начела законитости, кривично дело екоцида још увек није инкорпорирано у Римски статут, па се кривично гоњење за кривична дела против животне средине за сада пред сталним МКС може предузети само у оквиру постојећих инкриминација садржаних у Римском

¹⁶ Higgin, P., Short, D., South, N., *нав. дело*, стр. 257.

¹⁷ Stop Ecocide Foundation, Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide, *Commentary and Core Text*, June 2021, стр. 2., доступно на: <https://static1.squarespace.com/static/5ca2608ab914493c64ef1f6d4/60d1e6e604fae2201d03407f/1624368879048/SE+Foundation+Commentary+and+core+text+rev+6.pdf>, приступ: септембар 2022. године.

¹⁸ Stop Ecocide Foundation: *исто*, стр. 5.

стату, тј. пре свега као радња извршења ратних злочина (чл. 8. ст. 2. (б) тач. 4. Статуа).

3. Могући правци инкриминисања екоцида у земљама Европске уније

И поред евидентне актуелности проблематике екоцида на међународном нивоу, нагласак је стављен на инкримисање екоцида у Римском статуу, као петог кривичног дела које би било у надлежности сталног Међународног кривичног суда. У том смислу се од стране теоретичара и практичара међународног кривичног права, али и других грана међународног права, предлажу различити законски описи овог кривичног дела и износе разлози који говоре у прилог и против његовог прописивања као међународног кривичног дела. Питање које се овде може поставити јесте да ли је могуће и оправдано првобитно поћи од инкриминисања екоцида на националним нивоима, па затим размислити о прописивању овог кривичног дела и у оквиру Римског статуа. Ово из разлога што је еколошка свест грађана на једном вишем нивоу последњих година, а посебно након пандемије вируса *Covid 19*. Самим тим, сматрамо да би прописивање екоцида у националним законодавствима деловало и у смислу позитивне генералне превенције, тј. као препрека у вршењу кривичних дела против животне средине. Идеја првобитног инкриминисања екоцида на националном нивоу повлачи питање одређивања законског описа овог кривичног дела и питање начина на који би се извршило дефинисање екоцида тако да буде прихватљиво за што већи број националних законодавстава.

У вези са одређивањем законског описа екоцида јављају се бројни проблеми. Имајући у виду да је до сада било покушаја дефинисања екоцида само као међународног кривичног дела, први проблем који се јавио се односио на повезивање међународног права животне средине (енг. *International environmental law*) и међународног кривичног права. Наиме, приликом прописивања међународних кривичних дела се полазило од изричитих забрана садржаних у актима из области међународног хуманитарног права, међународног ратног права и међународног права људских права. Међународно право животне средине не садржи такве конкретне, изричите забране одређених понашања (осим у ретким случајевима, као што је забрана „нелегалног промета опасним отпадом“),¹⁹ па је сам тим тешко одредити и дефинисати понашања која се сматрају забрањеним, тј. понашања која би представљала радње извршења кривичног дела екоцида. Такође, настојања унутар међународног права животне средине да се дође до прихватљиве равнотеже између економског развоја, са једне стране, и повреде и оштећења

¹⁹ Robinson, D., *Ecocide – Puzzles and Possibilities*, Journal of International Criminal Justice, no. 20/2022, стр. 315.

животне средине, са друге стране, чине задатак одређивања радњи кривичног дела екоцида још изазовнијим.²⁰

И идеја о прописивању екоцида као националног кривичног дела се у литератури подвргава критици, пре свега због неадекватности, недоследности, слабе применљивости националних закона који се односе на животну средину, као и њихових честих злоупотреба.²¹ Такође, ако се пође од одређивања законског описа екоцида као националног кривичног дела, потребно је претходно утврдити која би то била *differentia specifica* која би разликовала ово кривично дело од бројних других кривичних дела против животне средине која су прописана унутар националних законодавстава и у оквиру бројних аката донетих на међународном и регионалном нивоу.²²

Оно што охрабрује јесте чињеница да је у неким националним законодавствима већ прописано кривично дело екоцида,²³ док има и оних законодавстава која су изразиле намеру да ово кривично дело пропишу. У Белгији су две „зелене партије“ поднеле предлог закона о екоциду, који се бави регулисањем екоцида и на националном и на међународном нивоу.²⁴ У децембру 2021. године белгијски Федерални парламент је усвојио Резолуцију чији је циљ признавање екоцида и као националног и као међународног кривичног дела и затражио од Владе Белгије да размотри да ли кривично дело екоцида може да буде инкриминисано у кривичном законодавству Белгије, у светлу мишљења изнетог од стране стручњака. Као предлог законског описа овог кривичног дела наводи се дефиниција кривичног дела екоцида коју је 2021. године усвојио Екоцидни панел, према којој, као што је претходно наведено, екоцид представљају „било које незаконите или безобзирне радње почињене са знањем да постоји велика вероватноћа озбиљне и широко распрострањене или дугорочне штете по животну средину која је изазвана тим радњама“. Из овог разлога се Белгија сматра првом европском државом која је направила конкретан корак у смеру инкриминације екоцида.

²⁰ Исто.

²¹ Исто.

²² Више о томе: Ранђеловић, В., *Кривичноправна заштита животне средине у законодавству Републике Србије и стандарди Европске уније*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, књ. 9, Крагујевац, 2021, стр. 297-312.

²³ На пример, у чл. 385. Кривичног законика Русије, кривично дело екоцида је прописано на следећи начин: „масовно уништење флоре и фауне, тровање атмосфере или водених извора, као и друга дела која могу да изазову еколошку катастрофу“. Како Русија није део Европске уније, а имајући у виду тему рада, у раду се нећемо бавити анализом ове законске одредбе. Више о регулисању екоцида у Кривичном законнику Русије видети: Yurevna, G. O., Viktorovna, B. L., Viktorovic, V. N., *Legal Analysis of Ecocide in the Russian Criminal Law*, Biosciences Biotechnology Research Asia, vol. 12, no. 1/2015.

²⁴ Више о томе: <https://www.stopecocide.earth/press-releases-summary/belgian-green-parties-introduce-bill-to-make-ecocide-a-crime>; приступ: септембар 2022. године.

У Француској је Влада добила задатак да у консултацији и сарадњи са тимом правних стручњака пронађе адекватан начин за инкриминисање екоцида у националном законодавству.²⁵ У прилог напорима који се у Француској чине у смеру прописивања екоцида, говори и чињеница да је у контексту усвајања француског Закона о климатским променама од 22. августа 2021. (формално, Закона бр. 2021-1104 од 22. августа 2021. о борби против климатских промена и изградњи отпорности на њихове последице), француски Парламент затражио од француске Владе да у року од годину дана од проглашења Закона, извести „о свом деловању у корист признавања екоцида као кривичног дела коме могу судити међународни кривични судови” (чл. 296). Истим Законом уведен је екоцид у француско кривично право, и то изменама Закон о животној средини, који сада прописује два нова кривична дела (чл. Л-231-1 до Л-231-3) која подлежу затворској казни до 10 година и новчаној казни до 4,5 милиона евра, која може бити увећана до десет пута у односу на корист од извршење кривичног дела. Ова кривична дела су прописана на следећи начин: „1. када је учињено намерно, „дело, учињено у очигледном намерном кршењу одређене обавезе бриге или безбедности утврђене законом или уредбом, које се састоји у испуштању у ваздух, бацању, испуштању или дозвољавању да се улије у површинске или подземне воде или у воде мора у границама територијалних вода, директно или индиректно, једне или више супстанци чије деловање или реакције имају озбиљне и трајне штетне последице по здравље, флору, фауну”; и 2. када је учињено намерно и изазива озбиљну и трајну штету здрављу, флори, фауни, ваздуху, земљишту или квалитету воде, „дело напуштања, одлагања или узроковања депоновања отпада под условима који су супротни [важећим правилима о овом питању], и дело управљања отпадом [...] без испуњавања услова који се односе на карактеристике, количине, техничке услове за преузимање отпада и имплементирани поступке третмана који су прописани законом“.²⁶

Иницијатива и разматрања прописивања екоцида је било и у Великој Британији, али са мање успеха. У јуну 2021. године одбијени су амандмани на Закон о животној средини који имају за циљ увођење екоцида у енглески закон (користећи дефиницију Екоцидног панела) и подржавају његово увођење у Римски статут.²⁷

У јануару 2021. године Европски парламент је усвојио Резолуцију у којој се, између осталог, охрабрују Европска унија и државе чланице да прихвате и промовишу прихватање екоцида као петог кривичног дела у оквиру Римског

²⁵ Више о томе: <https://www.bbc.com/future/article/20201105-what-is-ecocide>; приступ: септембар 2022. године.

²⁶ <https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102hgf6/belgian-parliament-votes-in-favour-of-recognition-of-crime-of-ecocide-at-national>; приступ: септембар 2022. године.

²⁷ <https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102hgf6/belgian-parliament-votes-in-favour-of-recognition-of-crime-of-ecocide-at-national>; приступ: септембар 2022. године.

статута. Ипак, Европска комисија касније није предложила усвајање екоцида као новог кривичног дела у свом предлогу Директиве о кривичним делима против животне средине од 15. децембра 2021. године, већ је у свом саопштењу изјавила да ће „помно пратити међународна дешавања у вези са дефинисањем и могућим одговорима на вршење екоцида“.²⁸

Као што је претходно поменуто, до сада је углавном акценат стављан на регулисање екоцида на нивоу међународног кривичног права, његовим прописивањем као петог кривичног дела у надлежности Међународног кривичног суда. Ипак, може се приметити да су поједине националне државе, како унутар Европске уније, тако и ван ње, приступиле проблематици регулисања екоцида у својим националним законодавствима, што можда представља прихватљивији приступ у оквиру кога би прописивање овог кривичног дела у националним законодавствима првобитно добило подршку од стране већег броја националних држава, па тек онда евентуално (уколико се укаже да је заиста оправдано) и подршку за његово прописивање као међународног кривичног дела у Статуту сталног Међународног кривичног суда. У том смислу би било пожељно размислити и о усвајању конвенције о екоциду на нивоу Европске уније, а у циљу хармонизације националних законодавстава држава чланица. У једној таквој конвенцији би, ради хармонизације, требало понудити законски опис кривичног дела екоцида, који би био прихватљив за национална законодавства држава чланица, док би одлуку о томе да ли ће ово кривично дело бити прописано унутар кривичног закона или закона о заштити животне средине, као и одлуку о кривичним санкцијама за ово дело, требало оставити националним државама.

4. Закључак

Приступање проблематици екоцида повлачи отварање бројних питања, имајући у виду непостојање општеприхваћене дефиниције екоцида. Самим тим, првобитно се отвара питање појма екоцида, па у том смислу постоје бројне, садржински различите дефиниције, што, између осталог, зависи и од гране права којој припадају стручњаци који дефиницију одређују. Са аспекта кривичног, а самим тим и међународног кривичног права, врло је битно да се појам екоцида одреди у складу са начелом законитости, пре свега његовим сегментом *lex certa*. У том смислу се данас може издвојити појам екоцида предложен од стране Екоцидног панела, јер су у формулисању овог појма учествовали стручњаци различитих профила, настојећи да размотре све аспекте неопходне за одређивање појма екоцида. Иако још не општеприхваћен, појам екоцида који је предложио Екоцидни панел, према коме екоцид представљају „било које незаконите или безобзирне радње почињене са знањем да постоји

²⁸ <https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102hgf6/belgian-parliament-votes-in-favour-of-recognition-of-crime-of-ecocide-at-national>; приступ: септембар 2022. године.

велика вероватноћа озбиљне и широко распрострањене или дугорочне штете по животну средину која је изазвана тим радњама“, може да се узме као полазна основа приликом инкриминисања екоцида у националним законодавствима држава Европске уније. У циљу постизања хармонизације законодавстава држава чланица ЕУ по питању регулисиња екоцида, треба размотрити усвајање конвенције о екоциду у којој би се, по угледу на дефиницију екоцида предложену од стране Екоцидног панела, одредио законски опис овог кривичног дела и дале евентуалне смернице у погледу кривичних санкција. Државама чланицама се може оставити да одлуче да ли ће ово ново кривично дело инкриминисати унутар основног или споредног кривичног законодавства и које ће конкретне кривичне санкције за извршење истог прописати.

*Višnja Randjelović, Ph.D.,
Assistant professor*

CHALLENGES IN DEFINING ECOCIDE UNDER EUROPEAN UNION LAW

Summary

In recent years, at the international level, there have been more and more pronounced efforts to define the concept of ecocide and to prescribe it as an international criminal offense in the Statute of the permanent International Criminal Court. Not only is the professional public divided as to whether ecocide should be a criminal offense within the jurisdiction of the International Criminal Court, in which sense numerous arguments are presented for and against, but there are also numerous challenges in defining the concept of ecocide. Since at the level of the European Union, but also outside it, there are sporadic examples of national states that have expressed their intention to criminalize ecocide within their national legislations, the aim of the paper is to point out different approaches to defining the concept of ecocide and the ways in which national legislations approach this issue, for the sake of future harmonization of the laws of the European Union countries on this matter.

Key words: *ecocide, environment, criminal law protection.*

Литература

- Berat, T., *Defending the right to a healthy environment: towards the crime of geocide in international law*, Boston University International Law Journal, no. 11/1993.
- Gauger, A., et al., *Ecocide is the missing 5th Crime Against Peace*, The Ecocide Project, Human Rights Consortium, School of Advanced Study, University of London, 2012.
- Gray, M. A., *The international crime of ecocide*, California Western International Law Journal, no. 26/1996.
- Мартинис, М., Секулић, Б., Желимир Ловрић, А., *Екоцид над Хрватском*, Социјална екологија: часопис за еколошку мисао и социолошки истраживања околине, вол. 1, бр. 2/1992.
- Megret, F., *The Problem of an International Criminal Law of the Environment*, Columbia Journal of Environmental Law, vol. 36, no. 2/2011.
- Mehta, S., Merz, P., *Ecocide – a new crime against peace?*, Environmental Law Review, vol. 17, no. 1/2015.
- Polly, H., *Eradicating ecocide: laws and governance to prevent the destruction of our planet*, Shephard-Walwyn, London, 2010.
- Ранђеловић, В., *Кривичноправна заштита животне средине у законодавству Републике Србије и стандарди Европске уније*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, књ. 9, Крагујевац, 2021.
- Robinson, D., *Ecocide – Puzzles and Possibilities*, Journal of International Criminal Justice, no. 20/2022.
- Fried, J.H.E., *War by Ecocide*, у: Bulletin of Peace Proposals (T. Marek, ed.), vol. 1, Universitetsforlaget, Oslo, Bergen, Tromso, 1973.
- Higgs, P., Short, D., South, N., *Protecting the planet: a proposal for a law of ecocide*, Crime, Law and Social Change, vol. 59, no. 3/2013.
- Yurevna, G. O., Viktorovna, B. L., Viktorovic, V. N., *Legal Analysis of Ecocide in the Russian Criminal Law*, Biosciences Biotechnology Research Asia, vol. 12, no. 1/2015.
- Закон о заштити животне средине, Сл. гласник РС, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011- одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон.
- Конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида, Службени весник Президијума народне скупштине ФНРЈ, бр. 2/50.
- United Nations General Assembly, *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, Adopted by Resolution 260 (III) A of the U.N. General Assembly on 9 December 1948, Entry into force: 12 January 1951.
- United Nations, Economic and Social Council, Commission on Human Rights, Sub-Commission on The Prevention of Discrimination and Protection of Minorities, *Study of the Question of the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, prepared by Mr. Nicodeme Ruhashyankiko, E/CN.4/Sub.2/416, 4 July 1978.
- Stop Ecocide Foundation, Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide, *Commentary and Core Text*, June 2021, стр. 2., доступно на: <https://static1.squarespace.com/static/5ca2608ab914493c64ef1f6d/t/60d1e6e604fae2201d03407f/1624368879048/SE+Foundation+Commentary+and+core+text+rev+6.pdf>.

[https://www.stopecocide.earth/press-releases-summary/belgian-green-parties-introduce-bill-to-make-ecocide-a-crime.](https://www.stopecocide.earth/press-releases-summary/belgian-green-parties-introduce-bill-to-make-ecocide-a-crime)

[https://www.bbc.com/future/article/20201105-what-is-ecocide.](https://www.bbc.com/future/article/20201105-what-is-ecocide)

[https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102hgf6/belgian-parliament-votes-in-favour-of-recognition-of-crime-of-ecocide-at-national.](https://sustainablefutures.linklaters.com/post/102hgf6/belgian-parliament-votes-in-favour-of-recognition-of-crime-of-ecocide-at-national)